

УДК 342.72/.73

Ковальська А.С.

студ. гр. Ю-112 НУ «Запорізька політехніка»

ДЕЯКІ АСПЕКТИ МЕХАНІЗМУ ЗАХИСТУ ПРАВ ТА СВОБОД ЛЮДИНИ І ГРОМАДЯНИНА В ШВЕЦІЇ

У сучасному світі, де важливість гарантування основних прав і свобод визнається міжнародними нормами, важливо досліджувати досвід

країн, які славляться високим рівнем захисту прав людини. Однією з таких країн є Швеція, яка слугує прикладом того, як держава може забезпечити баланс між індивідуальними свободами та відповідальністю громадян перед суспільством. Це, зокрема підтверджують і українські переселенці, яких після 24 лютого 2022 року там нараховується близька 50 тисяч [1]

В контексті конституційних прав і свобод в Швеції важливо зазначити, що правовою основою для їх захисту є некодифікована Шведська Конституція, яка складається з чотирьох законів: «Акт про свободу вираження поглядів 1991 року», «Акт про форму правління 1974 року в редакції 2010 року», «Акт про престолонаслідування 1810 року» та «Акт про свободу друку 1949 року». Незважаючи на однакову юридичну силу усіх цих конституційних актів, все ж таки головним серед них вважається «Акт про форму правління 1974 року в редакції 2010 року», зміст якого виходить далеко за поняття «форма правління» та багато в чому нагадує зміст кодифікованих конституцій інших монархічних держав, що регулюють широке коло суспільних відносин, у тому числі права, свободи та обов'язки людини і громадянина [2].

Серед закріплених на конституційному рівні таких прав і свобод: право на свободу вираження думок (свободу слова, свободу інформації, свободу віросповідання тощо); право на тілесну недоторканність (заборона тортур і смертної кари) і свободу пересування); право на правову захищеність (судовий розгляд); право на захист власності та право загального природокористування; право власності на твори; право на свободу підприємництва (ведення економічної та професійної діяльності); право на страйкову діяльність на ринку праці (право на страйк, локаут тощо); право на освіту та дослідницьку діяльність.

Розглядаючи права людини і громадянина в Швеції, неможливо не згадати про їх захист, адже без відповідного забезпечення ці права та свободи будуть лише одними деклараціями. Слід відзначити, що державою створено досить ефективний механізм захисту та забезпечення прав і свобод людини, що охоплює широкий спектр суспільних відносин. Важливу роль у системі захисту прав людини і громадянина у Швеції відіграє інститут омбудсмена (від швед. ombudsman «представник»), який зародився саме в цій країні. Омбудсмен – це спеціальна посадова особа, головним завданням якої є контроль за додержанням конституційних прав і свобод людини і громадянина та захист їхніх прав. Сучасний омбудсмен Швеції володіє широкими повноваженнями, які охоплюють різноманітні сфери управління та правосуддя в аспекті правозахисної діяльності. Його завдання включають контроль за

діяльністю органів влади з позиції захисту основних прав і свобод громадян. В соціальній сфері такому захисту сприяє, наприклад, Закон Швеції «Про загальне страхування» від 1962 року та інші відповідні акти, що надають ряд соціальних вигід для захисту, зокрема, соціально-економічних прав: виплати пенсій за старістю, додаткові пенсії, що враховують попередні заробітки, допомогу у випадках виробничих травм, хвороб, вагітності, допомогу на дітей, інші соціальні пільги [3].

Шведська система цінностей сприяє не тільки розумінню використання прав громадян – вона спонукає усвідомленню та виконанню своїх обов'язків перед суспільством. Права громадян визначають рамки прав і свобод та їх захисту, дозволяючи кожному індивідууму реалізовувати свої потреби та амбіції. Проте, цей контекст прав найбільш повно розкриватиметься в симбіозі з обов'язками, що можуть передбачати участь у громадському житті, дотримання законів, соціальну відповідальність та інші аспекти, які формують образ відповідального громадянина в сучасному суспільстві. Зокрема, у Швеції існують обов'язки, пов'язані з правом на житло (обов'язки орендаря), правом на працю (обов'язки працівника) та правом на соціальне забезпечення і задовільний рівень життя, що включає, наприклад, систему соціального страхування (обов'язки, пов'язані з субсидіями) [4].

Таким чином, з огляду на вищевикладене, можемо зробити висновок, що забезпечення та захист прав та свобод громадян в Швеції є важливим завданням, і воно реалізується через ефективний правовий механізм, визначений законами та конституційним порядком. Такий підхід формує основу для стабільного та демократичного розвитку країни, де кожен громадянин має можливість реалізувати свої права та виконувати обов'язки в гармонії із загальними цілями суспільства.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Кизик Ю. Після 2022 у Швеції зріс попит на вивчення української мови. URL: <https://www.radiosvoboda.org/a/shvedy-vchat-ukrayinsku-movu/32784637.html>
2. Конституція Швеції. *Бостан С. К. Конституції монархічних країн Європейського Союзу: хрестоматія.* – Запоріжжя: НУ «Запорізька політехніка, 2023. С. 217–261.
3. Про загальне страхування : Закон Королівства Швеції від 25.05.1962 №:1962:381. URL: <http://surl.li/nrdsp>
4. Про Швецію. Права та обов'язки. URL: <http://surl.li/nrdua>